

Nr 23

*Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående
statligt stöd till trädgårdsnäringens rationalisering
jänte i ämnet väckta motioner.*

I en till riksdagen den 18 februari 1955 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 104, har Kungl. Maj:t under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen *dels* att medgiva, att statlig kreditgaranti och bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering må lämnas i enlighet med de grunder, som förordats i propositionen, *dels* att medgiva, att under budgetåret 1955/56 statlig kreditgaranti må beviljas för lån, avseende trädgårdsnäringens rationalisering, intill ett belopp av 2 000 000 kronor, *dels* att till Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering för sistnämnda budgetår anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

a) I: 375 av herr *Persson, Johan, m. fl.*, och II: 457, likalydande, av herr *Rimås m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta fem befattningar som specialkonsulenter för handelsträdgårdsodlingen samt för detta ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 125 000 kronor;

b) I: 424 av herr *Persson, Karl*, och herr *Hermansson, Herbert*, likalydande med II: 529 av herrar *Jansson* i Benestad och *Carlsson* i Bakeröd, i vilka motioner yrkats, att riksdagen vid behandlingen av förevarande proposition i vad avser den administrativa handläggningen av stödverksamheten måtte besluta *dels* att anlita Sveriges handelsträdgårdsmästareförbunds tekniska konsulentverksamhet för bedömning och granskning av ritningar och förslag till rationaliseringsåtgärder, som inlämnats i samband med ansökan om statligt stöd till trädgårdsnäringens rationalisering, *dels* att som ersättning härför bevilja förbundet för budgetåret 1955/56 ett statsbidrag av 25 000 kronor;

c) I: 445 av herr *Ohlsson, Ebbe*, och herr *Magnusson*, likalydande med II: 557 av herr *Nilsson* i Göingegården *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte vid behandlingen av förevarande proposition beakta vad i motionerna anförts och i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en så skyndsamt utredning angående möjligheterna att erhålla statistiskt material för bedömandet av trädgårdsnäringens förhållanden m. m. att förslag härom kan föreläggas 1956 års riksdag;

d) I: 446 av herr *Hermansson, Herbert*, och II: 558, likalydande, av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.*, i vilka motioner yrkats, att riksdagen vid behandlingen av förevarande proposition måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att vissa i motionerna närmare angivna frågor rörande trädgårdsnäringen, som berörts i propositionen och av 1951 års trädgårdsutredning, må bli föremål för ny översyn samt att förslag på grundval därav snarast möjligt må föreläggas riksdagen;

e) I: 447 av herr *Andersson, Alvar, m. fl.*, likalydande med II: 560 av herr *Larsson* i Luttra *m. fl.*, i vilka motioner yrkats, att riksdagen vid behandlingen av förevarande proposition måtte besluta, att behovet av lån och bidrag till gemensam maskinanvändning inom trädgårdsnäringen skall tillgodoses genom en utvidgning av tillämpningsområdet för bestämmelserna om lån och bidrag till gemensam maskinanskaffning inom jordbruket;

f) I: 448 av herr *Lindblom m. fl.*, och II: 559, likalydande, av herr *Ohlin m. fl.*, vari hemställts,

A. att riksdagen vid behandlingen av förevarande proposition måtte, med ändring av vad i propositionen anförts i fråga om grunderna för statlig kreditgaranti och bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering, uttala

1) att kreditgaranti och statsbidrag skall kunna utgå även vid nyetablering av företag;

2) att kreditgaranti skall utgå oberoende av antalet i företaget anställda;

3) att statsbidrag skall kunna utgå till företag med upp till och med två helårsanställda arbetare utöver brukaren eller driftsledaren;

4) att kreditgaranti skall kunna beviljas för laboratorielån och statsbidrag lämnas till laboratorieverksamhet.

B. att riksdagen måtte

1) medgiva att under budgetåret 1955/56 statlig kreditgaranti må beviljas för lån, avseende trädgårdsnäringens rationalisering, intill ett belopp av 3 000 000 kronor;

2) till bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för motionerna, får utskottet hänvisa till dessa.

Med skrivelse den 30 december 1952 överlämnade *trädgårdsutredningen* betänkande med förslag rörande avsättningen av trädgårdsprodukter *m. m.* (stencilerat). I betänkandet föreslog utredningen dels att en avgift å marknadsförda trädgårdsprodukter skulle upptagas för att i huvudsak användas till att befrämja organisationssträvandena inom trädgårdsnäringen och avsättningen av trädgårdsprodukter, dels att en central trädgårdsnämnd skulle inrättas för att ombesörja bland annat förvaltningen och fördelningen av influtna produktavgifter. Vidare innebar förslaget att åt statistiska centralbyrån skulle uppdragas att fortlöpande insamla och bearbeta statistiskt material rörande trädgårdsodlingen ävensom att inom lantbruksstyrelsen skulle inrättas en särskild trädgårdsbyrå, bestående av en byråchef och fyra stats-

konsulenter. Betänkandet har varit föremål för remissförfarande. Departementschefen är emellertid icke beredd att nu taga ställning till utredningens förslag i ämnet.

Under hänvisning till trädgårdsnäringens ekonomiska läge har *lantbruksstyrelsen* i skrivelse den 23 augusti 1954 hemställt *dels* att statligt stöd i form av lånegarantier och bidrag måtte lämnas trädgårdsnäringens utövare och sammanslutningar i enlighet med ett skrivelsen bifogat förslag till kungörelse angående statligt stöd till trädgårdsnäringens rationalisering m. m., *dels* att lantbruksstyrelsen måtte bemyndigas att i enlighet med nämnda kungörelse under budgetåret 1955/56 utlämna lånegarantier intill ett belopp av 3 000 000 kronor, *dels* att till lantbruksstyrelsens förfogande måtte för budgetåret 1955/56 ställas ett belopp av 500 000 kronor att fördelas såsom bidrag till rationaliseringsåtgärder enligt kungörelsen, *dels ock* att Sveriges handels-trädgårdsmästareförbund måtte för samma budgetår beviljas ett anslag å 25 000 kronor för att bedriva teknisk konsulentverksamhet på trädgårdsnäringens område under villkor, att förbundet förbinder sig att biträda lantbruksstyrelsen vid granskning och bedömning av ritningar och konstruktionsförslag m. m. till rationaliseringsåtgärder inom trädgårdsnäringen. Vid skrivelsen har fogats *dels* en tablå utvisande fördelningen av Sveriges handelsträdgårdsmästareförbunds medlemmar på olika storleksgrupper efter antalet i företagen sysselsatta personer år 1953, *dels* en av statistiska centralbyrån i mars 1953 slutförd undersökning av trädgårdsnäringens ekonomiska läge åren 1949—1951.

Över lantbruksstyrelsens framställning har, efter remiss, yttranden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, bank- och fondinspektionen, statens jordbruksnämnd, Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, statens lantbrukskemiska kontrollanstalt, Sveriges allmänna hypoteksbank, Svenska sparbanksföreningen, Svenska jordbrukskreditkassan, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund, Sveriges pomologiska förening, Sveriges yrkesfruktodlares riksförbund, Svenska plantskolornas riksförbund, Svenska lantarbetareförbundet och Hushållningssällskapens förbund. Därjämte har Svenska bankföreningen beretts tillfälle att avgiva yttrande.

Vidare har *Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund* i skrift den 11 november 1954 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att medel skall anvisas för inrättande av ett antal befattningar såsom specialkonsulenter för handelsträdgårdsodlingen, samt föreslagit, att specialkonsulenternas verksamhet skall organiseras antingen genom anslag åt trädgårdsnäringens organisationer eller genom utvidgning av hushållningssällskapens konsulentverksamhet.

I skrift den 27 december 1954 har därefter *fruktodlare i Kristianstads m. fl. län*, samlade till möte i Kristianstad den 21 december 1954, anhållit — såvitt nu är i fråga — *dels* att ökade statliga låne- och bidragsformer skall komma till stånd för teknisk rationalisering av fruktodlingarna och

för rationalisering och utbyggnad av fruktindustrierna, speciellt musterierna, dels att den yrkesmässiga fruktodlingen i likhet med odlingen i andra länder skall få tillgång till en specialkonsulent för teknisk rådgivning, dels ock att den svenska fruktodlingen liksom hittills och i likhet med fruktodlingen i flertalet länder skall erhålla skydd mot förödande utländsk konkurrens genom kvantitativa importrestriktioner under de tider, då den svenska odlingen kan täcka landets konsumtionsbehov.

Utskottet torde i det följande få lämna en kortfattad redogörelse för *lantbruksstyrelsens framställning och yttrandena* däröver. Beträffande en utförligare redogörelse härför torde utskottet få hänvisa till s. 3—21 i propositionen.

Lantbruksstyrelsens framställning

Till stöd för sin framställning om statligt stöd anför lantbruksstyrelsen till en början, att den svenska trädgårdsnäringen under senare år haft att kämpa med ekonomiska svårigheter av sådan omfattning, att det enligt styrelsens uppfattning är nödvändigt, att frågan om statliga åtgärder till näringens stödjande upptages till prövning av statsmakterna. Enär frågan om tullskyddets omfattning för närvarande prövas av tulltaxekommittén, har styrelsen ej ansett sig böra framföra önskemål om en höjning av det tullskydd, som trädgårdsprodukterna för närvarande åtnjuta. Ej heller har styrelsen ansett sig böra upptaga frågor om organisationen av marknadsförandet utav trädgårdsprodukter. Styrelsen har i stället begränsat sin framställning till sådana åtgärder, som direkt syftar till att få till stånd en rationalisering av själva produktionen och därmed stärka näringens ställning.

Trädgårdsnäringens struktur och ekonomiska läge m. m. Till belysning av trädgårdsnäringens struktur lämnar lantbruksstyrelsen vissa uppgifter om fördelningen på olika storleksgrupper av de till Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund anslutna företagen med utgångspunkt från antalet i företagen anställda personer.

De ekonomiska förhållandena inom trädgårdsnäringen är, framhåller lantbruksstyrelsen vidare, likaledes vitt skilda inom olika företag, till hög grad beroende på produktionsinriktning, belägenhet, storleksordning och rationaliseringsgrad. Till belysning härav samt av utvecklingen under åren efter det andra världskriget anför styrelsen bland annat, att i en av statistiska centralbyrån i mars 1953 slutförd undersökning av trädgårdsnäringens ekonomiska läge åren 1949—1951 konstateras, att av 1 122 redovisade handelsträdgårdsföretag antalet företag med negativ nettointäkt ökat från 11 år 1949 till 21 år 1950 och 26 år 1951.

De ekonomiska förhållandena inom trädgårdsnäringen synes enligt lantbruksstyrelsen ej ha förbättrats under åren efter den tid, de nämnda un-

dersökningarna avser. I stället torde den delvis starka ökningen av importen av trädgårdsprodukter och frukt, som ägt rum under åren 1952 och 1953 ha bidragit till att ytterligare öka de ekonomiska påfrestningarna för trädgårdsnäringsens utövare.

Behovet av statligt stöd åt trädgårdsnäringsen. Den försämring av trädgårdsnäringsens ekonomiska förhållanden, som sålunda inträtt under senare år, torde enligt styrelsen i första hand bero på att importfrilistningen av trädgårdsprodukter medfört en besvärande konkurrens från länder med lägre arbetslöner och billigare produktionsförhållanden i övrigt än Sverige. I den svenska trädgårdsnäringsen har emellertid betydande kapital investerats dels i handelsträdgårdarnas växthusanläggningar, andra ekonomibyggnader och lösöre, dels i fruktträdsplanteringar och övriga växtbestånd av bestående art. Det måste enligt styrelsen vara ett allmänt intresse, att detta kapital ej i onödan tillspillogives, utan att den befolkningsgrupp, som livnär sig på odling av trädgårdsprodukter och frukt, tillförsäkras skäligen existensbetingelser.

Lantbruksstyrelsen erinrar, bland annat, om att trädgårdsnäringsens organisationer vid upprepade tillfällen påpekat nu nämnda förhållanden och hemställt om förbättrat gränsskydd i form av höjda tullar och importregleringar. Styrelsen understryker, utan att komma med något preciserat förslag, att näringen är i starkt behov av ett bättre avpassat tullskydd.

Även om vissa förbättringar av tullskyddet för trädgårdsprodukter och frukt skulle komma till stånd, skulle emellertid enligt lantbruksstyrelsen den utländska konkurrensen icke därigenom komma att sättas ur spel, utan näringens utövare finge liksom hittills anstränga sig att göra den svenska produktionen konkurrenskraftig. Liksom på alla andra områden inom näringslivet blir det ändock nödvändigt för producenterna att med till buds stående medel rationalisera driften vid företagen genom ökad specialisering, ändamålsenligare odlingsmetoder, moderniseringar inom företagen samt utnyttjande av alla de maskinella hjälpmedel, som rimligtvis kan komma till användning inom näringen. Moderniseringar och nyanskaffningar av maskinell utrustning kräver emellertid stora penninginvesteringar. Många företagare inom branschen saknar enligt styrelsen ekonomiska förutsättningar för att genomföra trängande rationaliseringsåtgärder. I vissa fall är kostnaderna för erforderlig utrustning så stora i förhållande till varje enskild företagares möjligheter att utnyttja densamma, att investeringen blir ekonomiskt försvarbar, endast om flera företagare slår sig samman om gemensamma inköp.

Det svenska jordbruket har, vid sidan av ett visst importskydd, på olika sätt fått möjlighet att erhålla ekonomiskt stöd av statsmedel till sådana åtgärder, som syftar till en rationalisering av näringen. I det läge, som nu råder inom svensk trädgårdsodling, synes det lantbruksstyrelsen icke obefogat, att även producenter av trädgårdsalster och frukt skulle erhålla liknande möjligheter att få statliga lån och bidrag till rationaliseringar och

andra produktionsbefrämjande och produktionsförbilligande åtgärder. Detta får enligt styrelsens mening anses så mycket mera motiverat som i dagens läge förutsättningarna för att inom ramen för Sveriges handelspolitiska åtaganden gentemot utlandet kunna erbjuda trädgårdsnäringen ett förbättrat tullskydd ter sig synnerligen ovissa.

I fråga om redan nu för trädgårdsnäringen tillgängliga stödformer kan i främsta rummet nämnas det stöd, som företagare eller sammanslutning inom trädgårdsnäringen kan erhålla enligt de för jordbruket gällande bestämmelserna i kungörelserna angående den statliga jordbruksegnahemsverksamheten (1948:366), angående lån från bevattningslånefonden (1942:543) samt angående statlig garanti för lån för uppförande av lagerhus m. m. för jordbruksändamål (1954:311).

Utöver nu nämnda former för statligt stöd åt jordbruket, vilka är tillgängliga även för trädgårdsnäringens utövare, kan jordbrukare erhålla lån och bidrag i enlighet med bland annat kungörelserna angående lån från statens maskinlånefond (1948:380) och angående statligt stöd till jordbrukets yttre och inre rationalisering (1948:342).

Lantbruksstyrelsen kommer härefter in på frågan om behovet av särskilda stödformer för trädgårdsnäringen och framför, bland annat, tanken på ett statligt organisationsbidrag för att vägleda och uppmuntra odlarna till samarbete i fråga om behandling och avsättning av trädgårdsprodukter. Styrelsen är emellertid icke beredd att framlägga förslag härom, förrän trädgårdsodlarna själva visat ett mera påtagligt intresse för ekonomisk samverkan i fråga om produkternas avsättning. Däremot finner styrelsen det angeläget, att näringen skall komma i åtnjutande av ett rationaliseringsstöd, motsvarande det, som staten lämnar jordbruket.

Med utgångspunkt från bestämmelserna angående lån från jordbrukets maskinlånefond diskuterar lantbruksstyrelsen även behovet av statligt stöd till maskinanskaffning inom trädgårdsnäringen.

Lantbruksstyrelsen framhåller vidare, att en särskilt betydelsefull uppgift inom rationell växtodling under glas är att kunna utöva en fortlöpande kemisk kontroll över jordens reaktions- och ledningstal samt näringshalt. Det gäller icke endast att fastställa jordens kemiska egenskaper genom en grundanalys före sådd eller plantering, utan det är lika viktigt att följa förändringarna i jordens halt av de för växterna upptagbara näringsämnen genom snabba analyser under odlingens gång.

I fråga om det statliga stödet till jordbrukets yttre och inre rationalisering påpekar lantbruksstyrelsen, att den därom utfärdade kungörelsen icke är tillämplig på trädgårdsnäringen annat än i sådana undantagsfall, där det ur försörjningssynpunkt skulle visa sig lämpligt för mindre jordbrukare att å jordbruksfastighet påbörja eller förbättra viss odling av trädgårdsprodukter. Bland trädgårdsnäringens utövare inom landet finns emellertid ett icke oväsentligt antal företagare, som för att uppnå förbättrade försörj-

ningsmöjligheter skulle vara i behov av stöd för rationaliseringsåtgärder av skilda slag, även om de icke driver sin produktion på s. k. jordbruksfastighet.

Lantbruksstyrelsens förslag till statligt stöd till trädgårdsnäringens rationalisering m. m. Lantbruksstyrelsen framhåller, att många trädgårdsföretagare i dagens läge svårligen kan uppbringa det för nyss nämnda och andra liknande rationaliseringsåtgärder erforderliga kapitalet. Styrelsen föreslår därför, att statligt stöd i form av lånegarantier och bidrag skall erbjudas trädgårdsnäringens utövare.

I fråga om sättet för genomförandet av stödet finner lantbruksstyrelsen det vara mest praktiskt att — med hänsyn till att trädgårdsskötsel är en i många avseenden från jordbruk väsensskild hantering, som tarvar speciell bedömning — en särskild kungörelse angående statligt stöd till trädgårdsnäringens rationalisering utfärdas och att — för undvikande av tveksamhet vid fördelning av anslag mellan jordbruk och trädgårdsnäring — ett särskilt anslag upptages i riksstaten för tillgodoseende av trädgårdsnäringens rationaliseringsbehov.

Beträffande formerna och bestämmelserna för det statliga stödet till trädgårdsnäringens rationalisering föreslår lantbruksstyrelsen en så nära anslutning som möjligt till vad som gäller för statligt stöd till jordbrukets rationalisering. Statsgaranti bör enligt styrelsens förslag kunna lämnas för maskinlån, laboratorielån och rationaliseringslån samt statsbidrag till maskinhållning och laborativ verksamhet ävensom till rationaliseringsåtgärd inom trädgårdsföretag. Garanti för rationaliseringslån avses dock skola komma ifråga endast såvitt angår redan bestående företag.

Lånegaranti föreslår lantbruksstyrelsen skola kunna utlämnas på i hudsak följande sätt och villkor.

Statsgaranti för *maskinlån* för anskaffande av maskiner, vilka lämpligen bör användas av flera odlare gemensamt, samt för inköp, uppförande eller ombyggnad av byggnad, som erfordras för maskinhållning beträffande sådana maskiner, bör kunna utlämnas till sammanslutning av odlare och maskinhållare, som förbinder sig att med maskinernas hjälp utföra arbeten åt flera trädgårdsföretagare. Vidare torde garanti böra kunna lämnas till sammanslutning av trädgårdsodlare för *laboratorielån* för anskaffande av utrustning för trädgårdslaboratorium samt för inköp, uppförande eller ombyggnad av byggnad för sådant laboratorium. Laboratoriet bör vara avsett för ett flertal trädgårdsodlare. Lantbruksstyrelsen bör fastställa föreskrifter för verksamheten vid detsamma samt rörande kompetensvillkoren för ledaren av laborativ verksamheten. Garantierna för maskin- och laboratorielån bör icke beviljas till högre belopp än som motsvarar 80 procent av anskaffningskostnaden för maskin respektive utrustning eller byggnadskostnaden. Lånen bör återbetalas med lika amorteringar vid utgången av vart och ett av de åtta efter lånets lyftande närmast följande kalenderåren.

Statsgaranti för *rationaliseringslån* bör kunna utlämnas till enskild person eller sammanslutning, som äger eller brukar trädgårdsföretag, för genomförande av sådana rationaliseringsåtgärder inom redan bestående trädgårdsföretag, som är ägnade att effektivisera och förbilliga driften samt

mera varaktigt förbättra ekonomibyggnader eller tekniska anordningar, såsom ombyggnad och modernisering av växthus, värmeanläggningar, arbets- och lagerlokaler samt personalrum, anläggande eller renovering av vattenrenings- och bevattningsanläggning samt transportanordningar och inredningar i växthus, inrättande av lagringskällare med kylrum och övriga liknande rationaliseringsåtgärder. En förutsättning för lånegaranti skall givetvis vara, att den åtgärd, för vilken stöd begäres, skall framstå såsom ekonomiskt försvarbar med hänsyn till den förbättring av företagets drifts-ekonomi och företagarens försörjningsmöjligheter, som den kan väntas medföra. Garantien för rationaliseringslån bör beviljas med högst ett belopp, som motsvarar den av den garantibeviljande myndigheten godkända kostnaden för åtgärden, däri inberäknat utgift för upprättande av plan för ombyggnad eller anläggning. Åtnjutes statsbidrag för åtgärden skall lånebeloppet minskas med det belopp, som motsvarar bidraget. Amorteringen av rationaliseringslån torde böra påbörjas senast under sju år efter första lyftningsdagen, och amorteringstiden bör ej överstiga 15 år. Under särskilda förhållanden bör kunna medges, att låntagare under högst två år efter första lyftningsdagen ej skall vara skyldig att erlägga ränta. Sålunda upplupen ränta skall vid anståndstidens slut läggas till den beviljade lånesumman.

Beträffande *statsbidragen* föreslår lantbruksstyrelsen i huvudsak följande.

Den, som beviljats statsgaranti för maskin- eller laboratorielån, bör på särskild ansökan kunna tilldelas statsbidrag till *maskinhållning* och *laborativ verksamhet* med högst 25 procent av lånets ursprungliga kapitalbelopp för återbetalning av lånet. Som förutsättning för statsbidrag bör gälla dels att låntagarens (i fråga om sammanslutning, dess medlemmars) ekonomiska ställning ej är så god, att det tydligen ej är behövt med ett dylikt bidrag, dels att den med lånegarantien avsedda verksamheten utövats på ett ändamålsenligt sätt under minst sex år, dels ock att låneskulden till 75 procent jämte upplupen ränta blivit återbetald enligt gällande föreskrifter.

För samma ändamål som i fråga om rationaliseringslån bör till enskild person eller sammanslutning, som äger eller brukar trädgårdsföretag, kunna utgå statsbidrag till *rationaliseringsåtgärd* inom trädgårdsföretag med högst 25 procent av den av den bidragsbeviljande myndigheten godkända kostnaden för åtgärden. Såsom förutsättning för statsbidrag bör gälla dels att sökandens (i fråga om sammanslutning, dess medlemmars) ekonomiska ställning ej är så god, att behov av bidrag för åtgärden ej tydligen föreligger, dels att trädgårdsföretaget ej är av större omfattning än att för driften utöver brukaren eller driftsledaren regelmässigt erfordras högst två helårsanställda arbetare. Statsbidrag av nu förevarande slag föreslås skola utgå enligt skriftligt kontrakt såsom räntefritt avskrivningslån, vilket sedan fem år förflutit från det lånet till fullt utbetalats, skall avskrivas med en femtedel under vart och ett av de följande fem åren. Annan avskrivningstid bör dock kunna bestämmas, om så kan anses lämpligt. Bidrag bör även kunna utgå utan anlitan av avskrivningslåneformen, om det med hänsyn till beskaffenheten av den åtgärd, för vilken statsbidrag söks, bidragsbeloppets ringhet eller andra omständigheter ej anses erforderligt att anlita denna bidragsform. Den lånebeviljande myndigheten bör fordra ur det allmännas synpunkt tillfredsställande säkerhet. Eftergift för detta krav bör dock kunna göras av myndigheten, om lånebeloppet ej överstiger 3 000 kronor eller, i fråga om högre belopp, om det på grund av sökandens ekonomiska

ställning erbjuder svårigheter för denne att ställa säkerhet men det finnes sannolikt att sökanden ändock skall uppfylla villkoren för lånet.

Lantbruksstyrelsens nu i huvudsak återgivna förslag skiljer sig bland annat i fråga om möjligheten att giva bidrag till andra än enskilda personer och i fråga om amorteringstiden för lån från bestämmelserna beträffande statligt stöd till jordbrukets rationalisering. Vad gäller den första frågan anför styrelsen följande.

Inom trädgårdsnäringen är det betydligt mera vanligt än inom jordbruket, att mindre företag drives av registrerade familjebolag eller därmed jämförliga sammanslutningar. Dessa kan vara i lika stort behov av statligt stöd till rationaliseringsåtgärder inom företagen som enskilda personer. Bestämmelserna bör därför utformas så, att det icke skall möta hinder för dylika sammanslutningar att komma i åtnjutande av lånegarantier och bidrag.

Vad därefter angår amorteringstiden för rationaliseringslån med statsgaranti anser lantbruksstyrelsen, att denna ej bör överstiga 15 år mot 30 år enligt bestämmelserna för jordbrukets rationalisering med hänsyn till att anläggningstillgångarna inom trädgårdsföretag omsättes snabbare än inom jordbruket.

Vad gäller tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna för lånegaranti och statsbidrag till trädgårdsnäringens rationalisering anför lantbruksstyrelsen i huvudsak följande.

För statens medverkan bör huvudprincipen vara den, att lånegarantier och bidrag lämnas till befintliga, i gång varande företag och icke till nyetableringar. För smärre utvidgningar bör stöd dock kunna lämnas i händelse den ifrågasatta utbyggnaden bedömes vara särskilt betydelsefull för att främja en förnuftig rationalisering av företagets drift. Liksom inom jordbruket bör nämligen rationaliseringen inom trädgårdsnäringen syfta till en utbyggnad av driftsenheterna till sådan storlek och produktionskapacitet, att de i framtiden får bättre möjligheter att tillgodogöra sig rationaliseringens fördelar.

För närvarande torde det finnas behov av krediter för rationalisering hos såväl större som mindre trädgårdsföretag. I princip bör man dock räkna med, att statligt stöd främst lämnas behövande företag av mindre storlek, d. v. s. företag med upp till två helårsanställda arbetare. Styrelsen vill dock icke förorda, att företag med flera anställda skall helt avstängas från möjligheten att erhålla lånegarantier. Statsbidrag torde dock böra förbehållas de mindre företagen. Beträffande dessa bör vidare ekonomisk behovsprövning ske enligt samma grunder som de, vilka gäller i fråga om beviljande av bidrag till jordbrukare för rationaliseringsåtgärder. I övrigt bör det ankomma på den bidragsbeviljande myndigheten att efter prövning av varje särskild ansökan bedöma angelägenhetsgraden av den begärda stödåtgärden.

Vad angår frågan om administrationen av det föreslagna stödet till trädgårdsnäringen föreslår lantbruksstyrelsen, att det bör uppdragas åt styrelsen att avgöra hithörande ärenden efter hörande av hushållningssällskap eller lantbruksnämnd. Som skäl härför anför styrelsen, att det är fråga om en ny uppgift, som fordrar enhetlig bedömning och en bättre översikt över fördelningen av stödåtgärderna än de lokala organen kan ge. Vidare

torde erfordras särskild sakkunskap för teknisk granskning och bedömning av trädgårdsnäringens speciella byggnadsfrågor. För hithörande spörsmål finner styrelsen — enär på området sakkunnig personal saknas inom lantbruksstyrelsen — det lämpligt att anlita den tekniska avdelningen inom Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund, vilken är den enda inom landet, som specialiserat sig på trädgårdsnäringens byggnads- och värmetekniska problem. För att kunna fullgöra uppdraget torde emellertid verksamheten inom denna avdelning behöva utökas, och styrelsen finner det skäligt, att förbundet, som för liknande konsulentverksamhet under åren 1940—1948 tilldelades ett årligt statsanslag av 6 500 kronor, återigen beviljas statsbidrag. Med hänsyn till omfattningen av den granskningsverksamhet, varom här blir fråga, anser styrelsen det lämpligt med ett årligt statsbidrag av 25 000 kronor, vilket belopp skulle täcka avlöningskostnader och omkostnader för en tjänsteman.

Handläggningen av ifrågavarande ärenden inom styrelsens lantbruksbyrå beräknas tills vidare icke medföra behov av förstärkning utav personalen.

Lantbruksstyrelsen finner det förenat med stora vanskligheter att på förhand ens ungefärligen söka uppskatta, vilka belopp, som skulle krävas för att täcka det årliga behovet av medel till rationaliseringsåtgärder inom trädgårdsnäringen enligt de förslag, som styrelsen framfört. Om något av betydelse skall kunna uträttas till näringens fromma, är det emellertid enligt styrelsens mening angeläget, att den ekonomiska ramen särskilt i början ej göres alltför snäv. Styrelsen finner det med hänsyn härtill önskvärt, att ramen för *lånegarantierna* bestämmes till ett belopp av 3 000 000 kronor för budgetåret 1955/56. Eventuella förluster på lånegarantierna torde enligt styrelsen böra täckas av medel från det under nionde huvudtiteln redan befintliga anslaget till täckande av förluster på grund av kreditgaranti. För utbetalande av *bidrag i form av avskrivningslån* föreslår styrelsen vidare en anvisning för budgetåret 1955/56 av ett belopp å 500 000 kronor.

Vidare understryker lantbruksstyrelsen, att det enligt dess uppfattning är önskvärt, att möjligheter skapas att lämna icke blott statliga lånegarantier utan i vissa fall även bidrag. Om det av statsfinansiella eller andra skäl skulle bli nödvändigt att begränsa bidragsgivningen, är det enligt styrelsen under alla förhållanden angeläget, att trädgårdsnäringens kreditfråga blir löst genom utlämnande av statliga lånegarantier.

Yttrandena

Av de myndigheter och organisationer, som yttrat sig över lantbruksstyrelsens förslag, tillstyrker alla med undantag av fullmäktige i riksgäldskontoret, statskontoret samt bank- och fondinspektionen i princip förslaget eller lämnar detsamma utan väsentlig erinran. Hushållningssällskapens förbund och Sveriges allmänna hypoteksbank förordar emellertid i sitt yttran-

de en anknytning av stödet till trädgårdsnäringen till de redan för jordbruket existerande författningarna och anslagen. Liknande synpunkter anföres av Svenska jordbrukskreditkassan. Fullmäktige i riksbanken, Hushållningssällskapens förbund, Sveriges lantbruksförbund och Svenska jordbrukskreditkassan anser, att beslutanderätten i fråga om lånegarantier och statsbidrag bör ligga hos de lokala organen och ej hos lantbruksstyrelsen. Vidare finner lantbruksförbundet, statens lantbrukskemiska kontrollanstalt, Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut samt Hushållningssällskapens förbund de föreslagna laboratorielånen mindre motiverade och föreslår andra åtgärder i anslutning till nu befintliga kontrollstationer. Den föreslagna begränsningen av det statliga stödet till i främsta rummet de mindre företagen möter invändningar från — förutom statskontoret — Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund och Svenska plantskolornas riksförbund, vilka anser, att alla företag, oavsett storlek, bör få möjligheter att efter behovsprövning erhålla statliga lånegarantier och bidrag. Liknande synpunkter anföres av riksbanksfullmäktige. Sveriges pomologiska förening och Sveriges yrkesfruktodlares riksförbund föreslår, att statsbidrag skall lämnas även till en konsulent i fruktodlingstekniska frågor. Av innehållet i yttrandena torde få återges följande.

Fullmäktige i riksbanken har icke några principiella invändningar mot att stöd beredes trädgårdsnäringen i form av statlig kreditgaranti. Det av lantbruksstyrelsen framlagda förslaget synes dock enligt fullmäktige böra överarbetas, varvid uppmärksamhet bör ägnas åt de strukturella förändringar inom näringen, som ägt rum under de senaste åren och som medfört, att det förebragta utredningsmaterialet delvis redan är föråldrat.

Fullmäktige i riksgäldskontoret anser för sin del icke, att tillräckliga skäl anförts för att på sätt lantbruksstyrelsen ifrågasatt i kredithänseende överflytta trädgårdsnäringen till den offentliga sektorn med den prioritet, detta kan innebära. På grund härav och med hänsyn till de synpunkter, fullmäktige främst har att bevaka, avstyrker fullmäktige för sin del lantbruksstyrelsens förslag. Fullmäktige anför vidare, att det statistiska material, som ligger till grund för lantbruksstyrelsens framställning, är såsom styrelsen själv påpekat föga tillfredsställande, vilket försvårar möjligheten att bilda sig en uppfattning om trädgårdsnäringens aktuella ekonomiska läge och förutsättningar för framtiden.

Statskontoret ifrågasätter lämpligheten av att på det svaga underlag, som statistiska centralbyråns utredning utgör, besluta om statsgarantier och statsbidrag till trädgårdsnäringen. I vart fall kan ämbetsverket icke förorda, att ett system med statsbidrag införes. Ämbetsverket ifrågasätter också, om det kan anses välbetänkt, att under tiden för gällande kreditrestriktioner volymen för statlig lånegaranti på förslaget sätt utökas.

Vid en eventuell kreditgaranti bör enligt statskontorets mening möjligheten att erhålla sådan anpassas till önskemålet om uppnående av rationella driftsenheter och icke såsom i lantbruksstyrelsens förslag enbart uppåt och ej nedåt. Vidare bör den amorteringsfria tiden för rationaliserings-

länerna avsevärt begränsas, förslagsvis till högst två år. Lånetider upp till 21 år synes ämbetsverket ej heller böra förekomma. Ersättningen till handels-trädgårdsmästareförbundet för dess befattning med den föreslagna tekniska granskningen bör slutligen enligt statskontorets mening utgå enligt taxa, anpassad efter förbundets kostnader för uppdragen.

Svenska lantarbetareförbundet uttalar, att några principiella hinder för genomförandet av lantbruksstyrelsens förslag icke behöver föreligga. Förbundet har dock vissa erinringar. Sålunda anser förbundet bland annat, att rationaliseringslån för inrättande av lagringskällare med kylrum i främsta rummet bör stå till förfogande för sammanslutningar av trädgårdsodlare och först i andra hand för enskilda odlare.

Förbundet understryker också lantbruksstyrelsens förslag, att rationaliseringslån skall kunna beviljas allenast redan bestående trädgårdsföretag.

Även *statens jordbruksnämnd* anser det välbetänkt att, såsom lantbruksstyrelsen föreslår, det statliga stödet till rationaliseringen i regel inskränkes till befintliga, i gång varande företag.

Beträffande enskildheterna i lantbruksstyrelsens förslag anför *bank- och fondinspektionen* i huvudsak följande.

Huruvida det kan anses erforderligt att kombinera de av inspektionen förordade maskin- och laboratorielånen med bidrag, anser sig inspektionen ej ha tillräcklig erfarenhet att bedöma. I fråga om amorteringstiderna för dessa lån föreslår inspektionen, att den föreslagna amorteringstiden åtta år ändras till *högst* åtta år, så att den i varje enskilt fall kan anpassas till maskinernas eller laboratoriernas livslängd. Enligt vad inspektionen tror sig veta, torde man beträffande vissa maskiner, som upplåtes från maskinhållare, få räkna med fullständig förslitning på fyra å fem år.

Medverkande i den statsgaranterade kreditgivningen föreslås skola bli, bland andra, jordbrukskassor och hypoteksföreningar. Då avsikten är, att maskinlån och laboratorielån skall kunna tillhandahållas även sammanslutning av trädgårdsföretagare och då sådana låntagare ej bör upptaga lån hos jordbrukskassa utan hos centralkassa för jordbrukskredit, bör i bestämmelserna ej talas om jordbrukskassa utan om jordbrukets kreditkassor. Vad därefter angår hypoteksförening såsom kreditgivare i detta sammanhang ifrågasätter inspektionen, om det kan anses lämpligt, att hypoteksförening, som bör ha långfristig in- och utlåning, medverkar vid beviljande av maskin- och laboratorielån, som ju avses få en löptid av (högst) åtta år.

Enligt inspektionens mening bör det uttryckligen framhållas, att kreditinrättningar, som medverkar i statsgaranterad kreditgivning för trädgårdsnäringsen, icke bör åläggas vidsträcktare kontrollskyldigheter än de, som tillämpas i övrig statsgaranterad låneverksamhet.

Sveriges allmänna hypoteksbank, vilken bifogat yttranden i ärendet från Smålands m. fl. provinser och Mälardalens län och Norrlands hypoteksföreningar, Skånska hypoteksföreningen samt Älvsborgs m. fl. läns och Norrlands hypoteksföreningar, anmäler att hypoteksbanken och hypoteksföreningarna i princip är villiga att medverka i den föreslagna långivningen. Hypoteksbanken har dock i nuvarande låsta ränteläge stora svårigheter att anskaffa tillräckliga medel redan till hypoteksföreningarnas ordinarie utlåning. Hy-

poteksinstitutionen kan bland annat till följd härav i nuvarande läge medverka i den föreslagna garantilåneverksamheten endast i den utsträckning, regleringen av kapitalmarknaden så medger. Enär hypoteksinstitutionens verksamhet i princip avser långfristig långivning med återbetalning med lika annuiteter, finner hypoteksbanken endast rationaliseringslånen med en sammanlagd löptid av minst 15 år lämpa sig för hypoteksföreningarna, medan övriga låneformer icke synes lika väl anpassade för dessa. Hypoteksbanken ifrågasätter vidare, bland annat, huruvida icke den av lantbruksstyrelsen föreslagna författningstexten borde kompletteras med en bestämmelse, enligt vilken föreskrifterna i kungörelsen 1948:367 med vissa bestämmelser rörande statlig garanti för lån till yttre och inre rationalisering på jordbrukets område m. m. i tillämpliga delar skall äga motsvarande tillämpning beträffande den nu föreslagna garantilåneverksamheten. Det torde nämligen enligt hypoteksbanken vara lämpligt, att frågan om långgivarens rättigheter och skyldigheter i förhållande till garantigivaren samt i anslutning härtill uppkommande rättsliga frågor regleras på i huvudsak samma sätt som beträffande den redan pågående garantilåneverksamheten.

Departementschefen

Departementschefen har anfört följande.

»Trädgårdsnäringen i vårt land har under senare år utvecklats starkt såväl kvantitativt som kvalitativt. Betydande belopp har därvid investerats i olika slags anläggningar. Det synes mig uppenbart, att en sådan utveckling icke skulle ha kommit till stånd, om icke näringen givit sina utövare en någorlunda tillfredsställande bärgning. Särskilt torde de ekonomiska förhållandena ha varit gynnsamma under krigsåren och tiden närmast därefter. Sedan det internationella handelsutbytet åter kommit i gång, har emellertid konkurrensen från länder med lägre produktionskostnader gjort sig allt starkare gällande och minskat avsättningsmöjligheterna för näringen. Framför allt har de mindre företagen i branschen fått kännning därav. I skilda sammanhang har uppmärksamheten fästs på denna utveckling.

Även om — såsom framhållits i flera remissyttranden — den av lantbruksstyrelsen förebrogta utredningen icke kan göra anspråk på att vara uttömmande, synes den dock ge vid handen, att åtgärder från statens sida är påkallade för att stödja en rationalisering av trädgårdsnäringen. Som bekant åtnjuter jordbruksnäringen redan ekonomiskt stöd av staten för vissa slags produktionsbefrämjande åtgärder i form av dels statlig kreditgaranti för lån, upptagna i enskilda kreditinrättningar, dels bidrag, utformade såsom avskrivningslån. Även hantverks- och småindustriföretag kan komma i åtnjutande av statlig lånegaranti och bidrag. En del av de statliga stödåtgärder, som avser jordbruket, gäller även trädgårdsnäringen. Sålunda kan företagare eller sammanslutning av sådana inom sistnämnda näring erhålla stöd enligt bestämmelserna i kungörelserna den 5 juni 1942 (nr 543) angående

lån från bevattningsslånefonden, den 11 juni 1948 (nr 366) angående den statliga jordbruksegnahemsverksamheten och den 7 maj 1954 (nr 311) angående statlig garanti för lån för uppförande av lagerhus m. m. för jordbruksändamål. Däremot kan trädgårdsodlare icke annat än i undantagsfall erhålla lån eller bidrag enligt kungörelserna den 11 juni 1948 (nr 342) angående statligt stöd till jordbrukets yttre och inre rationalisering m. m. samt den 26 juni 1948 (nr 380) angående lån från jordbrukets maskinlånefond m. m.

Av den föreliggande utredningen framgår, att brister föreligger i fråga om den rationella anordningen av driften vid åtskilliga företag på trädgårdsnäringsområde. Såsom lantbruksstyrelsen framhållit, torde dessa brister i betydande utsträckning kunna avhjälpas genom ökad specialisering, ändamålsenligare odlingsmetoder, moderniseringar inom företagen och utnyttjande av maskinella hjälpmedel i större utsträckning än för närvarande. Uppenbarligen bör det i första hand ankomma på företagen själva att genomföra dylika rationaliseringar. Många av dem torde emellertid sakna ekonomiska förutsättningar för att kunna vidtaga några mera betydande förbättringar. Därjämte är kostnaden för utrustning i vissa fall så stor i förhållande till möjligheten att utnyttja densamma, att investeringen blir ekonomiskt försvarlig endast om förvärvet sker gemensamt för flera företagare.

Mot bakgrunden av det anförda ansluter jag mig till lantbruksstyrelsens av flertalet remissinstanser förordade förslag, att ökade möjligheter skall beredas trädgårdsnäringsområdena att erhålla stöd för rationaliseringsåtgärder. Förslaget innebär i huvudsak att, i nära anslutning till vad som gäller för statligt stöd till jordbrukets rationalisering, kreditgaranti och bidrag i form av avskrivningslån skall kunna lämnas för vissa dylika åtgärder samt för uppförande och utrustande av trädgårdslaboratorier ävensom att kreditgaranti för maskinlån och bidrag till maskinhållning skall ställas till förfogande även för företagare inom trädgårdsnäringsområdena. Därjämte avses bidrag skola lämnas till viss teknisk konsulentverksamhet. Även enligt min mening bör det ifrågasatta stödet till trädgårdsnäringsområdena utgå i huvudsaklig överensstämmelse med de för jordbruket gällande bestämmelserna. I vissa hänseenden torde stödet emellertid böra få en något annan utformning än lantbruksstyrelsen föreslagit.

Vad till en början angår maskinlånen bör såsom lantbruksstyrelsen hemställt statlig kreditgaranti kunna lämnas enskild företagare eller sammanslutning för lån för anskaffande av maskin, som skall användas av flera företagare gemensamt i produktionen av trädgårdsprodukter, ävensom för inköp, uppförande och ombyggnad av byggnad, som erfordras för av sökanden bedriven maskinhållning beträffande dylika maskiner. I enlighet med vad som gäller för lån till motsvarande ändamål inom jordbruket bör lånegarantien icke beviljas till högre belopp än 80 procent av anskaffnings- eller byggnadskostnaden. Med hänsyn till att vissa maskiner under-

går en snabb förslitning, är det angeläget, att amorteringstiden anpassas efter respektive maskins livslängd. Längre amorteringstid än åtta år synes därvid icke böra komma i fråga. I fråga om lån till byggnad innebär den maximala amorteringstiden en två år kortare tid än den, som tillämpas för jordbruket.

Liksom beträffande jordbruket bör för återbetalning av maskinlån kunna beviljas bidrag med belopp, motsvarande högst 25 procent av lånets ursprungliga kapitalbelopp, därest låntagarens — i fråga om sammanslutning dess medlemmars — ekonomiska ställning icke är så god, att bidrag uppenbarligen icke är behövt. Som förutsättning för bidrag bör vidare gälla, att den med maskinlånet avsedda verksamheten på ändamålsenligt sätt har utövats under minst tre fjärdedelar av amorteringstiden samt att den övriga delen av låneskulden jämte ränta blivit återbetald i vederbörlig ordning.

Likaledes biträder jag förslaget, att kreditgaranti skall kunna lämnas enskild företagare eller sammanslutning för *rationaliseringslån*.

Sådan garanti skall enligt förslaget lämnas endast för lån till rationaliseringsåtgärd inom redan bestående trädgårdsföretag. Dock avses garanti undantagsvis kunna komma i fråga för smärre utvidgningar, därest utbyggnaden bedömes vara särskilt betydelsefull för en förnuftig rationalisering av företagets drift. Vad sålunda föreslagits kan jag biträda. Såsom lantbruksstyrelsen anfört torde nämligen i nuvarande läge rationaliseringen inom trädgårdsnäringen — liksom inom jordbruket — böra syfta till en utbyggnad av driftsenheterna till sådan storlek och produktionskapacitet, att dessa för framtiden får bättre möjligheter att tillgodogöra sig rationaliseringens fördelar. I överensstämmelse härmed bör stöd, efter behovspövning, kunna lämnas de mindre företagen. Enligt lantbruksstyrelsens förslag bör därvid gränsen dragas så, att till mindre företag hänföres företag med högst två helårsanställda arbetare utöver brukaren eller driftsledaren. Med hänsyn till förhållandena inom trädgårdsnäringen har erinringar framställts häremot. För min del vill jag föreslå, att med mindre företag skall avses företag med — förutom brukaren och tillfällig arbetskraft — ej mer än en helårsanställd arbetare. Även om den statliga kreditgarantien sålunda i princip skall vara begränsad till att avse sådana företag, torde dock möjlighet böra finnas att undantagsvis, därest särskilda omständigheter föreligger, kunna bevilja dylik garanti för rationaliseringslån avseende företag, som är något större än vad som nyss förutsatts.

I fråga om de ändamål, sådant lån må avse, är jag i huvudsak ense med lantbruksstyrelsen. Sålunda bör garanti kunna lämnas för lån för rationaliseringsåtgärder, som är ägnade att effektivisera och förbilliga driften samt mera varaktigt förbättra ekonomibyggnader eller tekniska anordningar, såsom ombyggnad och modernisering av växthus, värmeanläggningar, arbets- och lagerlokaler — dock ej personalrum — anläggande eller renovering av vattenrenings- och bevattningsanläggning samt transportanordningar och in-

redningar i växthus, anordnande av lagringskällare med kylrum och andra liknande rationaliseringsåtgärder. Såsom Sveriges yrkesfruktodlares riksförbund anfört torde lån för anordnande av sorteringslokal med kylrum även böra komma i fråga. Däremot kan jag icke tillstyrka framställda önskemål om att möjligheten till kreditgaranti skall utsträckas till att regelmässigt gälla lån för nybyggnad av växthus. Ej heller synes lånegaranti böra ifrågakomma för rationalisering av anläggningar för musttillverkning.

Beträffande rationaliseringslån inom jordbruket gäller, att garanti får lämnas högst för det belopp, som motsvarar den av den beviljande myndigheten godkända kostnaden för åtgärden, däri inräknat utgift för upprättande av plan för företaget m. m. Att på sätt Svenska lantarbetareförbundet föreslagit härvidlag begränsa garantigivningen såvitt angår trädgårdsnäringsen synes icke motiverat. Jag föreslår därför, att kreditgaranti för rationaliseringsåtgärd inom sistnämnda näring må beviljas för lån till hela kostnaden, bestämd på i tillämpliga delar samma sätt som i fråga om jordbruket.

Vad angår amorteringstiden torde denna, med hänsyn till att anläggningstillgångarna förslites relativt snabbt inom trädgårdsföretag, böra göras betydligt kortare än för rationaliseringslån inom jordbruket. Lantbruksstyrelsens förslag i denna del synes mig innebära en lämplig avvägning. I enlighet därmed föreslår jag, att amorteringstiden skall fastställas till högst 15 år. Normalt bör den dock icke överstiga tio år. Däremot kan jag icke tillstyrka, att amorteringsfrihet skall kunna medges för längre tid än högst två år. Vid särskilda omständigheter bör liksom inom jordbruksnäringen högst två års anstånd med erläggande av ränta kunna komma i fråga.

För rationaliseringsåtgärd å jordbruksfastighet må statsbidrag utgå med viss del av kostnaden för åtgärden. Beträffande uppförande eller förbättring av ekonomibyggnader och andra fasta anläggningar för jordbruksdriften må bidrag dock normalt ej utgå med mer än 7 000 kronor. Vidare gäller, att bidrag som regel må, efter behovsprövning, tilldelas endast enskild person, som äger eller brukar jordbruksfastighet om högst 20 hektar åker samt till åker omräknad ängs- och betesmark. Lantbruksstyrelsens förslag innebär, att för rationaliseringsåtgärd inom särskilt trädgårdsföretag statsbidrag skall kunna beviljas med högst 25 procent av den för åtgärden godkända kostnaden. Bidrag avses skola utgå icke endast till enskild företagare utan även till sammanslutning, som äger eller brukar trädgårdsföretag. Som förutsättning föreslås skola gälla, att dels brukarens eller, i fråga om sammanslutning, dennas medlemmars ekonomiska ställning ej är så god, att behov av bidrag tydligen icke föreligger, dels trädgårdsföretaget i enlighet med förut angivna gränsdragning är att hänföra till de mindre.

För att det syfte, som avses med det föreslagna stödet åt trädgårdsnäringsen, skall kunna uppnås, synes det mig vara angeläget, att även inom denna näring bidrag skall kunna utgå för rationaliseringsåtgärd, vilken framstår såsom ekonomiskt försvarlig med hänsyn till dess förbättrande inverkan på vederbörande företags driftsekonomi och företagarens försörjningsmöjligheter. I likhet med vad som gäller för vissa rationaliseringslån

inom jordbruket bör sådant bidrag utgå med högst 25 procent av den för åtgärden godkända kostnaden upp till ett kostnadsbelopp av 10 000 kronor samt med 15 procent av överskjutande kostnad. Dock bör bidrag för rationaliseringsåtgärder för ett och samma företag normalt ej utgå med mer än 5 000 kronor.

Mot de angivna förutsättningarna för att komma i åtnjutande av bidrag har jag icke något att erinra. I anslutning till vad härutinnan gäller inom jordbruksnäringen bör sålunda enligt min mening möjligheten att erhålla bidrag begränsas till sådana företag, som enligt vad jag förut anfört är att hänföra till de mindre.

I övrigt kan jag ansluta mig till vad lantbruksstyrelsen hemställt i fråga om den närmare utformningen av stödet för rationaliseringsåtgärder. Sålunda bör bidrag utgå såsom räntefritt avskrivningslån men kan även beviljas på annat sätt, därest det med hänsyn till omständigheterna ej anses erforderligt att anlita nämnda form. Den lånebeviljande myndigheten skall fordra säkerhet för lånet, dock att sådan må eftergivnas, om lånebeloppet icke överstiger 3 000 kronor eller, i fråga om högre belopp, sökanden har svårighet att ställa säkerhet men det är sannolikt, att han likväl kommer att uppfylla villkoren för lånet.

Däremot kan jag icke biträda förslaget, att kreditgaranti även skall kunna beviljas för laboratorielån eller statsbidrag lämnas till laboratorieverksamhet. Även om den fortlöpande kontroll, som vid rationell växtodling under glas anses erforderlig i fråga om jordens reaktions- och ledningstal, näringshalt m. m., avses skola bli mera allmän bland företagen, synes nämligen behovet av statligt stöd för sådant ändamål icke vara klarlagt. Enligt min mening bör i första hand uppmärksammas, huruvida icke de redan verksamma kemiska laboratorierna kan vidtaga nödiga åtgärder för att tillfredsställande kunna betjäna trädgårdsnäringen.

Vad slutligen angår *a d m i n i s t r a t i o n e n* av stödverksamheten föreslår lantbruksstyrelsen, att det skall uppdragas åt styrelsen att avgöra hit hörande ärenden efter hörande av vederbörande hushållningssällskap eller lantbruksnämnd. I flera remissyttranden har emellertid ifrågasatts, huruvida det icke skulle vara ändamålsenligare att låta beslutanderätten tillkomma de lokala organen. Otvivelaktigt är såväl hushållningssällskapen som lantbruksnämnderna bland annat genom sin Orts- och personkänedom väl lämpade att omhänderha ifrågavarande verksamhet. Med hänsyn till att uppgiften fordrar icke blott en enhetlig ekonomisk och teknisk bedömning utan även en fortlöpande översikt över stödåtgärdernas fördelning på olika delar av landet, synes det mig emellertid påkallat att, åtminstone till en början, låta lantbruksstyrelsen handha verksamheten. För att likväl hushållningssällskapens och lantbruksnämndernas sakkunskap skall beaktas, bör yttrande inhämtas av dessa, innan ärende avgöres. Sedan närmare erfarenhet vunnits, är jag beredd att upptaga frågan till förnyad prövning.

De nya arbetsuppgifter, som sålunda föreslås skola åläggas lantbruksstyrelsen, har icke föranlett någon begäran av styrelsen om förstärkning av dennas personal. Emellertid uppkommer behov av särskild sakkunskap för teknisk granskning och bedömning av trädgårdsnäringens speciella byggnadsfrågor. Sådan finnes icke att tillgå inom styrelsen. Jag kan dock icke tillstyrka, att årligt bidrag skall utgå till Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund för att detta skall ställa erforderlig sakkunskap till förfogande. Enligt min mening är det lämpligare, att — liksom i fråga om bestridandet av kostnader för dylik sakkunskap för rationaliseringsåtgärder inom jordbruket — på sökandens bekostnad ersättning efter taxa eller eljest i vanlig ordning skall utgå till förbundet för utfört arbete. Ej heller kan jag biträda förbundets anhållan om medel för inrättande av befattningar som specialkonsulent för handelsträdgårdssodlingen eller framställningen av Sveriges pomologiska förening och Sveriges yrkesfruktodlares riksförbund m. fl. om statsbidrag till en befattning som konsulent i fruktodlingstekniska frågor.

I fråga om långivarna torde böra beaktas vad bank- och fondinspektionen samt Sveriges allmänna hypoteksbank anfört därom i sina remissyttrandena.

Lantbruksstyrelsen har föreslagit, att bestämmelserna om statligt stöd till trädgårdsnäringens rationalisering skall upptagas i en särskild författning och att ett särskilt anslag skall upptagas i riksstaten för tillgodoseende av kostnaderna för stödåtgärderna. I några remissutlåtanden har emellertid förordats, att bestämmelserna skall inarbetas i de för jordbrukets rationalisering gällande kungörelserna. Med hänsyn till trädgårdsnäringens i många avseenden från jordbruk väsensskilda karaktär samt de till följd därav i vissa hänseenden föreslagna avvikelserna i bestämmelserna finner jag mig böra förorda lantbruksstyrelsens förslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit meddela de erforderliga författningsföreskrifterna i ämnet. Jag torde framdeles få för Kungl. Maj:t anmäla förslag till dylika föreskrifter.

Lantbruksstyrelsen har hemställt, att lånegaranti för de ändamål, som avses i styrelsens framställning, under budgetåret 1955/56 skall få lämnas intill ett belopp av 3 000 000 kronor och att till bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering för samma budgetår skall anvisas 500 000 kronor. Med hänsyn till, bland annat, att jag funnit mig icke kunna biträda styrelsens förslag i fråga om garantier för laboratorielån, synes det emellertid vara tillfyllest, om beloppet för lånegarantierna bestämmes till högst 2 000 000 kronor. Vidare synes till bidrag icke böra anvisas högre belopp än 300 000 kronor. För bidragen torde ett särskilt anslag böra uppföras å riksstaten under nionde huvudtiteln. Anslaget, som bör få karaktär av reservationsanslag, torde lämpligen benämnas Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering. I den mån bidragen utlämnas i form av avskrivningslån bör, med hänsyn till att de formellt har karaktären av lån och bidragstagarna alltså häftar i skuld till statsverket för icke avskrivna delar, motsvarande belopp över-

föras till en diversemedelsfond, förslagsvis benämnd trädgårdsnärings avskrivningslånefond.

I detta sammanhang torde även böra upptagas frågan om täckande av eventuella förluster på grund av lämnad lånegaranti. I enlighet med lantbruksstyrelsens förslag synes dylika förluster böra täckas ur det å riksstaten under nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti.»

Utskottet

Den svenska trädgårdsnärings har under de senaste årtiondena undergått en betydande utveckling. Näringsens ekonomiska förhållanden, som under krigsåren och tiden närmast därefter varit gynnsamma, har emellertid — sedan den internationella konkurrensen åter börjat göra sig gällande — försämrats åtskilligt. Därvid har särskilt de mindre företagen på området blivit lidande. Mot denna bakgrund har det ansetts påkallat, att åtgärder vidtages för att stödja trädgårdsnärings.

Det i förevarande proposition lämnade förslaget till stöd åt trädgårdsnäringsens rationalisering grundar sig på en av lantbruksstyrelsen förebragt utredning. Flera remissinstanser har anmärkt, att det statistiska material, som ligger till grund för utredningen, icke är tillfredsställande. Med anledning härav har i motionerna I: 445 och II: 557 samt I: 446 och II: 558 hemställts om en skyndsamt utredning av frågan om trädgårdsnäringsens statistik. I likhet med motionärerna finner utskottet en aktuell tidsenlig statistik rörande trädgårdsnäringsens lönsamhet och utveckling oundgängligen nödvändig, om underlag skall kunna erhållas för ett riktigt bedömande av dessa förhållanden. Utskottet får erinra om att frågan redan uppmärksamrats av 1951 års trädgårdsutredning, som föreslagit, att det skulle uppdragas åt statistiska centralbyrån att insamla och bearbeta material till trädgårdsstatistik. Det har emellertid av olika anledningar visat sig vara förenat med betydande svårigheter att i praktiken komma till rätta med problemet. Även om en lösning av detta enligt utskottets förmenande är starkt av behovet påkallat, är utskottet dock icke berett att nu förorda en ny utredning i motionernas syfte. Utskottet finner det för sin del lämpligare, att Kungl. Maj:t i samband med det slutliga ställningstagandet till trädgårdsutrednings förslag tager frågan under övervägande.

Liksom departementschefen anser utskottet, att den föreliggande utredningen — trots sitt bristfälliga statistiska underlag — klart utvisar, att åtskilliga företag på trädgårdsnäringsens område är i stort behov av rationaliseringsåtgärder. Utskottet tillstyrker därför förslaget, att statlig kreditgaranti för lån samt statliga bidrag må utlämnas till trädgårdsnäringsens rationalisering i huvudsaklig överensstämmelse med de för stödet till jordbrukets rationalisering gällande bestämmelserna.

Beträffande formerna och bestämmelserna för det statliga stödet till träd-

gårdsnäringsens rationalisering har i propositionen till en början föreslagits, att kreditgaranti skall kunna lämnas enskild företagare eller sammanslutning dels för anskaffning av maskiner att gemensamt användas av flera trädgårdsföretagare (maskinlån), dels för vissa rationaliseringsåtgärder inom trädgårdsföretag (rationaliseringslån). Förslaget biträdades av utskottet. Vidare har utskottet icke något att erinra mot förslaget, att bidrag skall kunna beviljas för återbetalning av maskinlån samt till viss del av kostnaden för rationaliseringsåtgärd.

Vad gäller tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna har i propositionen understrukits, att i nuvarande läge rationaliseringen inom trädgårdsnäringsen — liksom inom jordbruket — bör syfta till en utbyggnad av driftsenheterna till sådan storlek och produktionskapacitet, att dessa för framtiden får bättre möjligheter att tillgodogöra sig rationaliseringens fördelar. Med beaktande härav finner utskottet det välbetänkt, att lånegaranti och bidrag endast lämnas till rationaliseringsåtgärd inom redan bestående trädgårdsföretag. Såsom framhållits i propositionen bör det dock icke vara uteslutet, att garanti under vissa förutsättningar skall kunna komma i fråga för smärre utvidgningar. I överensstämmelse med nyss angivna syfte delar utskottet även departementschefens uppfattning, att stöd, efter behovsprövning, bör lämnas endast de mindre företagen, därvid med dylika företag skall avses sådana med — förutom brukaren och tillfällig arbetskraft — ej mer än en helårsanställd arbetare. Såsom påpekats i propositionen innebär denna regel dock icke, att företag med flera anställda skall helt avstängas från möjligheten att erhålla lånegarantier. En dylik möjlighet torde sålunda undantagsvis, därest särskilda omständigheter föreligger, höra finnas även för företag, som är något större än vad som nyss förutsatts. Utskottet vill understryka önskvärdheten av att den närmare utformningen och tillämpningen av undantagsbestämmelsen icke sker enligt alltför snäva grunder. Särskilt bör uppmärksammas sådana fall, där rationaliseringsbehovet är särskilt framträdande. I likhet med departementschefen anser utskottet dock, att statsbidrag bör uteslutande förbehållas de mindre företagen. Av utskottets ställningstagande till här ifrågavarande förslag följer, att utskottet ej kan biträda vad i motionerna I: 445 och II: 557 samt I: 448 och II: 559 häremot anförts och yrkats.

I fråga om de ändamål, för vilka lånegaranti och statsbidrag må beviljas, ansluter sig utskottet i huvudsak till Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet förordar emellertid, att lånegaranti även skall kunna avse rationaliseringsåtgärder inom bestående anläggningar för musttillverkning. Vad i övrigt uttalats i propositionen beträffande den närmare utformningen av stödet för rationaliseringsåtgärder föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Såsom framgår av utredningen i ärendet har departementschefen icke ansett sig kunna biträda lantbruksstyrelsens förslag om kreditgaranti för laboratorielån och statsbidrag till laboratorieverksamhet. Med anledning härav har i motionerna I: 448 och II: 559 yrkats, att förslaget skall genomföras. Vidare har i motionerna I: 375 och II: 457 hemställts, att fem

befattningar som specialkonsulenter för handelsträdgårdsodlingen skall inrättas. Dessa konsulenter skulle enligt motionärerna fylla en viktig uppgift som förmedlande länk mellan laboratorier och trädgårdsodlarna. Liksom motionärerna finner utskottet det önskvärt, att trädgårdsodlarna i vårt land beredes bättre möjligheter att begagna sig av förfarandet med förenkla jordanalyser för en fortlöpande kontroll av näringsbalansen i jorden. I anslutning till vad som framhållits av departementschefen och av flera remissinstanser ifrågasätter utskottet emellertid, om icke detta önskemål lika väl kan tillgodoses genom att de statsunderstödda lantbrukskemiska kontrollstationerna i större utsträckning än hittills anlitas även för trädgårdsnäringsens behov. I sådant syfte synes det lämpligt, att trädgårdsodlarnas organisationer träffar överenskommelse med kontrollstationerna om en ändamålsenlig organisation av analysförfarandet för att åstadkomma en fullgod service. Vid den ståndpunkt, som utskottet sålunda intagit, avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 448 och II: 459 samt I: 375 och II: 457.

I motionerna I: 446 och II: 558 har begärts, bland annat, att frågan om förbättrad upplysnings- och rådgivningsverksamhet på trädgårdsodlingens område skall bli föremål för ny översyn samt att förslag på grundval därav snarast möjligt skall föreläggas riksdagen. Med anledning härav vill utskottet erinra om att trädgårdsutredningen i sitt betänkande även behandlat denna fråga och föreslagit åtgärder i motionernas syfte. Då enligt vad som framhållits i det föregående någon slutlig ställning till utredningens förslag ännu icke tagits, är utskottet icke berett att förorda den i motionerna begärda översynen. I anslutning till vad som anförts i motionerna I: 445 och II: 557 anser sig utskottet emellertid böra understryka angelägenheten av att en förbättring och effektivisering av verksamheten åstadkommes.

Vad slutligen angår administrationen av stödverksamheten har i propositionen ävensom i motionerna I: 445 och II: 557 samt I: 447 och II: 560 diskuterats, huruvida beslutanderätten i hithörande ärenden skall tillkomma lantbruksstyrelsen eller de lokala organen. Såsom motivering för det förra alternativet har anförts, att det är fråga om en ny uppgift, som fordrar enhetlig bedömning och en fortlöpande översikt över stödåtgärdernas fördelning på olika delar av landet, medan såsom skäl för det senare alternativet åberopats den större orts- och personkännedom, som hushållningssällskapen och lantbruksnämnderna äger. Efter vägande av de skäl, som talar för och emot de båda alternativen, har utskottet stannat för Kungl. Maj:ts förslag i vad avser administrationen av rationaliseringslån och bidrag till viss del av kostnaden för rationaliseringsåtgärd. Det torde sålunda, åtminstone till en början, få ankomma på lantbruksstyrelsen att handha denna verksamhet. Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t, sedan närmare erfarenhet vunnits, upptager frågan till förnyad prövning. Vad beträffar maskinlån och bidrag för återbetalning av dylika lån finner utskottet i anslutning till vad som anförts i motionerna I: 447 och II: 560

övertvägande skäl tala för att beslutanderätten redan nu decentraliseras till hushållningssällskapen, som har hand om motsvarande verksamhet på jordbrukets område.

I anslutning till propositionens förslag angående administrationen har även berörts frågan, hur lantbruksstyrelsens behov av särskild sakkunskap för teknisk granskning och bedömning av trädgårdsnäringens speciella byggnadsfrågor skall tillgodoses. Departementschefen har därvid förordnat, att för detta ändamål lämpligen bör anlitas den tekniska avdelningen inom Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund. Med anledning härav har i motionerna I: 424 och II: 529 yrkats, att ett statsbidrag av 25 000 kronor skall beviljas förbundet som ersättning för ifrågavarande granskningsverksamhet. Utskottet delar emellertid departementschefens åsikt, att ersättningen till förbundet — liksom i fråga om bestridandet av kostnader för dylik sakkunskap för rationaliseringsåtgärder inom jordbruket — skall utgå på sökandens bekostnad efter taxa eller eljest i vanlig ordning. På grund härav avstyrker utskottet bifall till sistnämnda motioner.

Kungl. Maj:ts förslag att bestämmelserna om statligt stöd till trädgårdsnäringens rationalisering skall upptagas i en särskild författning biträdes av utskottet utom beträffande maskinlån och bidrag till maskinhållning. Bestämmelserna för sistnämnda ändamål bör i enlighet med yrkandet i motionerna I: 447 och II: 560 inarbetas i de för jordbruket gällande kungörelserna på området. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vid riksdagens bifall till vad utskottet sålunda föreslagit meddela de erforderliga författningsföreskrifterna i ämnet.

I konsekvens med vad utskottet förordnat beträffande bestämmelserna för verksamheten torde den i propositionen upptagna garantiramen och det särskilda anslaget till Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering endast böra avse rationaliseringslån och rationaliseringsåtgärder inom trädgårdsföretag. Vad angår beräkningen av medelsbehovet för verksamheten har lantbruksstyrelsen funnit det förenat med stora vanskligheter att på förhand ens ungefärligen söka uppskatta, vilka belopp som kräves. Med hänsyn härtill anser sig utskottet — trots de i det föregående förordade ändringarna i propositionens förslag — böra godtaga Kungl. Maj:ts beräkningar. I enlighet härmed biträder utskottet förslaget, att beloppet till lånegarantierna skall bestämmas till högst 2 000 000 kronor och anslagsanvisningen till 300 000 kronor. Utskottet avstyrker sålunda bifall till de i motionerna I: 448 och II: 559 framförda yrkandena beträffande garantiramen och anslagsanvisningen.

I den mån Kungl. Maj:ts förslag och uttalanden icke berörts i det föregående har de icke föranlett någon utskottets erinran.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen må

1) med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 447 och II: 560 ävensom med

avslag i förevarande del å motionerna I: 445 och II: 557 samt I: 448 och II: 559, medgiva att statlig kreditgaranti och bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering må lämnas i enlighet med de grunder, som utskottet förordat i det föregående;

2) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 448 och II: 559, såvitt nu är i fråga, medgiva att under budgetåret 1955/56 statlig kreditgaranti må beviljas för lån, avseende trädgårdsnäringens rationalisering, intill ett belopp av 2 000 000 kronor;

3) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 448 och II: 559, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering* å riksstaten för budgetåret 1955/56 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor;

4) avslå motionerna I: 375 och II: 457;

5) avslå motionerna I: 424 och II: 529.

B. att motionerna I: 445 och II: 557, såvitt nu är i fråga, samt I: 446 och II: 558 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 april 1955

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Lage Svedberg, Nord, Jon Jonsson, Bertil Andersson, Sundberg, Eskilsson, Bror Nilsson, Johan Persson och Mossberger; samt

från andra kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö*, Jacobson i Vilhelmina, Pettersson i Dahl, Ahlsten*, Ekdahl, Agerberg, Rimås, Jönsson i Gärds Köpinge, Nilsson i Lönsboda och Johanson i Västervik.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1) av herrar Nord, Johan Persson, Ahlsten, Rimås och Nilsson i Lönsboda, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 20, som börjar med orden »Vad gäller» och slutar med orden »och yrkats», bort ha följande lydelse:

»Vad gäller — — — rationaliseringens fördelar. Departementschefen föreslår att kreditgaranti för rationaliseringslån och bidrag till rationaliseringsåtgärder skall lämnas endast till *redan bestående* trädgårdsföretag. Det är oklart om härmed avses vid lagens ikraftträdande eller vid ansökningstiden i gång varande företag. Den första tolkningen innebär den orättvisan att företag som etableras efter lagens ikraftträdande för framtiden helt avstängs från möjlighet att komma i åtnjutande av det statliga stödet, den andra tolkningen framkallar svårigheten att bestämma när ett företag skall anses ha passerat igångsättningsstadiet. Av dessa skäl ansluter sig utskottet till bankofullmäktiges mening att den som är eller har varit verksam inom branschen och därför kan anses besitta branschkönnedom bör kunna komma i åtnjutande av det statliga stödet även vid nyetablering. För detta kan vidare anföras bankofullmäktiges skäl att det kan vara ett allmänt intresse att nya trädgårdsföretag tillkommer. Såsom framhållits i propositionen bör det icke vara uteslutet, att garanti under vissa förutsättningar skall kunna komma i fråga för smärre utvidgningar.

Lantbruksstyrelsen fastslår i sin utredning att det torde finnas behov av krediter för rationalisering hos såväl större som mindre trädgårdsföretag. I princip bör man dock räkna med att statligt stöd såväl i form av statsbidrag som i form av lånegaranti främst lämnas behövande företag av mindre storlek, dvs. företag med upp till och med två helårsanställda arbetare utöver brukaren eller driftsledaren. Styrelsen vill dock icke förorda, att företag med flera anställda än två skall helt avstängas från möjligheten att erhålla statligt stöd, men i så fall i form av *långgarantier*. *Statsbidrag* torde enligt lantbruksstyrelsens uppfattning dock böra förbehållas de mindre företagen. Beträffande dessa bör vidare ekonomisk behovsprövning ske enligt samma grunder som dem vilka gäller i fråga om beviljande av bidrag till jordbrukare för rationaliseringsåtgärder, anser lantbruksstyrelsen.

Departementschefen föreslår en ytterligare begränsning för det statliga stödet genom att gränsen flyttas ner till företag med — förutom brukare och tillfällig arbetskraft — blott *en* helårsanställd arbetare. Någon bärande motivering för denna ändring har departementschefen icke förebragt. Utskottet ansluter sig därför till lantbruksstyrelsens uppfattning att *statsbidrag* bör kunna utgå till företag med högst *två* helårsanställda arbetare utöver brukaren eller driftsledaren.

Departementschefen föreslår vidare att *kreditgarantien undantagsvis* skall kunna utgå till andra än de mindre företagen. Då behovet av rationalisering icke finnes endast hos de mindre företagen, föreslår utskottet att möjligheten till kreditgaranti för rationaliseringslån icke göres beroende av antalet anställda i företaget. Av utskottets ställningstagande till här ifrågakvarande förslag följer, att utskottet biträder vad i motionerna I: 445 och II: 557 samt I: 448 och II: 559 i nyssnämnda hänseenden anförts och yrkats.»

dels det stycke i utskottets utlåtande, som på s. 20 börjar med orden »Såsom framgår» och på s. 21 slutar med orden »och II: 457», bort ersättas med text av följande lydelse:

»En rationell växtodling under glas förutsätter en fortlöpande kemisk kontroll över jordens reaktions- och ledningstal samt näringshalt. Som lantbruksstyrelsen påpekar i sitt yttrande, gäller det icke bara att fastställa jordens kemiska egenskaper genom en grundanalys före sådd eller plantering. Det är lika viktigt att följa förändringarna i jordens halt av för växterna upptagbara näringsämnen genom snabba analyser under odlingens gång. Lantbruksstyrelsen framhåller dessutom att en personlig direktkontakt mellan kemisten och trädgårdsodlaren är önskvärd för att denne på ett riktigt sätt skall kunna tillgodogöra sig laboratoriets tjänster och för att resultaten av analyserna snabbt skall kunna utnyttjas. Lantbruksstyrelsen anser därför, att särskilda trädgårdslaboratorier bör inrättas, och uppskattar det aktuella behovet därav till åtta å tio.

Departementschefen har icke ansett sig kunna biträda förslaget att kreditgaranti skall kunna beviljas för laboratorielån eller statsbidrag lämnas till laboratorieverksamhet. Ett beslut av riksdagen i enlighet härmed vore att beklaga, eftersom betydande värden går förlorade genom otillräckligheten i den laboratorieservice, som för närvarande står till trädgårdsnäringens förfogande.

Utskottet föreslår därför, att riksdagen följer lantbruksstyrelsens rekommendation och beviljar de medel som av denna äskas till kreditgaranti och statsbidrag för inrättande av trädgårdslaboratorier. Vid detta ståndpunkts-tagande förordar utskottet tillika vad i förevarande del yrkats i motionerna I: 448 och II: 559. Till dessa laboratorier kan lämpligen knytas de fem specialkonsulenttjänster, som föreslagits i motionerna I: 375 och II: 457. Utskottet tillstyrker sålunda sistnämnda motioner.»

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 22, som börjar med orden »I konsekvens» och slutar med orden »och anslagsanvisningen», bort ha följande lydelse:

»De förslag utskottet har framställt ansluter sig i stort sett till lantbruksstyrelsens äskanden. De i propositionen föreslagna beloppen i fråga om ramen för den statliga kreditgarantien och bidragsanslaget bör följaktligen höjas till de av lantbruksstyrelsen äskade summorna. I enlighet härmed tillstyrker utskottet bifall till de i motionerna I: 448 och II: 559 framförda yrkandena beträffande garantiramen och anslagsanvisningen.»

dels ock utskottets hemställan under 1) — 4) bort ha följande lydelse:

»1) med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 445 och II: 557, såvitt nu är i fråga, ävensom med bifall till motionerna I: 447 och II: 560 samt I: 448 och II: 559, sistnämnda två motioner såvitt nu är i fråga, medgiva att statlig kreditgaranti och bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering må lämnas i enlighet med de grunder, som utskottet förordat i det föregående;

2) med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 448 och II: 559, såvitt nu är i fråga, medgiva att under budgetåret 1955/56 statlig kredit-

garanti må beviljas för lån, avseende trädgårdsnäringens rationalisering, intill ett belopp av 3 000 000 kronor;

3) med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 448 och II: 559, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering* å riksstaten för budgetåret 1955/56 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor;

4) med bifall till motionerna I: 375 och II: 457 för avlöande av fem specialkonsulenter för handelsträdgårdsodlingen till *Konsulentverksamhet på handelsträdgårdsodlingens område* å riksstaten för budgetåret 1955/56 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 125 000 kronor;»

2) av herrar *Bror Nilsson* och *Rimås*, vilka ansett, att motionerna I: 424 och II: 529 bort bifallas och att därför

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 22, som börjar med orden »I anslutning» och slutar med orden »sistnämnda motioner», bort ha följande lydelse:

»I anslutning — — — Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund. Med anledning härav har i motionerna I: 424 och II: 529 framhållits, att ersättning till förbundet för denna granskningsverksamhet borde utgå antingen i enlighet med statskontorets yttrande efter särskild taxa för varje utfört granskningsärende eller i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag med ett årligt belopp av 25 000 kronor. Motionärerna har för sin del uttalat sig för det sistnämnda alternativet. Utskottet, som delar motionärernas uppfattning, förordar att det av lantbruksstyrelsen föreslagna alternativet bör godtagas.»

dels ock utskottets hemställan under 5) bort ha följande lydelse:

»5) med bifall till motionerna I: 424 och II: 529 till *Bidrag till Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund för teknisk konsulentverksamhet* å riksstaten för budgetåret 1955/56 under nionde huvudtiteln anvisa ett anslag av 25 000 kronor.»